

BOLALAR VA KATTALARDA STOMATITNING KLINIK KO‘RINISHLARI VA DAVOLASH USULLARINING SOLISHTIRMA TAHLILI

Mamataliyev Elbek Avazbek o‘g‘li

Andijon Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi Texnikumi

Elbekmamataliyev1793@gmail.com

Annotasiya: *Mazkur maqolada bolalar va kattalarda stomatitning klinik kechishi, etiologik omillari, tashxislash usullari va davolash strategiyalari qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqot davomida stomatitning o‘tkir va surunkali shakllari, ularning yoshga xos klinik belgilaridagi farqlar hamda davolashda qo‘llaniladigan dori vositalari tahlil qilindi. Bolalarda stomatitning tez-tez uchrashi, kattalarda esa surunkali shaklga moyillik kuzatilishi ilmiy asosda ko‘rsatildi.*

Kalit So‘zlar: *stomatit, klinik ko‘rinish, davolash, bolalar, kattalar.*

Аннотация: *В данной статье проведен сравнительный анализ клинических проявлений стоматита у детей и взрослых, а также методов его лечения. Рассмотрены острые и хронические формы заболевания, возрастные различия клинической картины и подходы к терапии. Подчеркнуто, что у детей стоматит чаще встречается в острой форме, тогда как у взрослых преобладает хроническое течение заболевания, связанное с иммунными нарушениями и сопутствующими факторами.*

Ключевые Слова: *стоматит, клинические проявления, лечение, дети, взрослые.*

Abstract: *This article provides a comparative analysis of the clinical features of stomatitis in children and adults, as well as treatment approaches. Acute and chronic forms of stomatitis were analyzed, with attention to age-related differences in clinical presentation and therapeutic strategies. It is emphasized that stomatitis in children predominantly manifests in an acute form, while in adults it tends to progress chronically due to immune dysfunction and associated systemic factors.*

Keywords: *stomatitis, clinical manifestations, treatment, children, adults.*

Stomatit — og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatining yallig‘lanish kasalligi bo‘lib, u turli yosh guruhlarida keng tarqalgan [1]. Bu kasallik ko‘plab etiologik omillarga ega: infeksiyon (virus, bakteriya, qo‘ziqorin), allergik, travmatik va somatik kasalliklar bilan bog‘liq shakllar mavjud [2]. Bolalar organizmida immun tizimning to‘liq shakllanmaganligi tufayli stomatit tez-tez uchraydi va ko‘pincha o‘tkir shaklda kechadi. Kattalarda esa stomatitning surunkali shakllari ko‘proq uchraydi, ularning rivojlanishi ko‘pincha immunitetning pasayishi, noto‘g‘ri ovqatlanish va ichki organ kasalliklari bilan bog‘liq bo‘ladi [3].

Tibbiy amaliyotda stomatitni davolash yoshga qarab farqlanadi. Bolalarda davolashda mahalliy antiseptik vositalar, og‘riqni kamaytiruvchi va immun tizimini qo‘llab-quvvatlovchi preparatlar ko‘proq qo‘llanilsa, kattalarda antifungal, antibakterial hamda immunomodulyator vositalar muhim ahamiyat kasb etadi [4].

Kasallikning ijtimoiy ahamiyati ham katta: stomatit og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatida og‘riq va noqulaylik tug‘dirib, ovqatlanish, nutq va kundalik faoliyatga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi [5]. Shu sababli stomatitni yosh guruhlari kesimida o‘rganish va davolash yondashuvlarini solishtirish amaliy jihatdan muhimdir.

Metodlar

Mazkur tadqiqotda 2010–2024 yillar oralig‘ida chop etilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar va klinik kuzatuv ma‘lumotlari tahlil qilindi. PubMed, Elsevier, Scopus, Google Scholar ma‘lumotlar bazalaridan foydalanildi.

Adabiyot taxlili: jami 50 dan ortiq manba ko‘rib chiqildi, shundan 10 tasi asosiy manba sifatida tanlandi.

Klinik solishtirma: bolalar va kattalarda stomatitning uchrashi, klinik belgilari, davolash usullari taqqoslandi.

Tahlil metodlari: deskriptiv tahlil, qiyosiy statistik ko‘rsatkichlar, klinik kuzatuvlar umumlashtirildi.

Tadqiqot metodologiyasi stomatitni yosh guruhlari bo‘yicha klinik farqlash, tashxislash va davolash samaradorligini baholashga qaratildi [6][7].

Natijalar:

Jadval 1.

Klinik ko‘rinishlar	
Bolalarda:	Kattalarda:
Kasallik ko‘proq o‘tkir shaklda rivojlanadi.	Ko‘proq surunkali shaklda uchraydi.
Belgilar: yuqori harorat, og‘izda og‘riq, shilliq qavatda qizarish, eroziyalar, ishtahaning yo‘qolishi.	Belgilar: og‘izda yonish hissi, uzoq davom etuvchi eroziyalar, yengil og‘riq.
Ko‘p uchraydigan shakllar: virusli stomatit (gerpesli), aftozli stomatit.	Ko‘p uchraydigan shakllar: surunkali aftozli stomatit, qo‘ziqorinli stomatit (Candida albicans).
Kasallik ko‘pincha 1–2 hafta ichida to‘liq davolanishi mumkin.	Davolash uzoq davom etadi va tez-tez qaytalanishi mumkin [8].

Jadval 2.

Davolash usullari	
Bolalarda:	Kattalarda:
Mahalliy antiseptiklar (xlorheksidin eritmasi, miramistin).	Antifungal preparatlar (nistatin, flukonazol).
Og‘riqni kamaytiruvchi gel va spreylar (lidokain asosida).	Antibiotiklar (bakterial shakllarda).
Vitaminlar va immunitetni mustahkamlovchi preparatlar.	Immunomodulyatorlar va vitamin terapiyasi.
Virusli stomatitda antiviral vositalar	Allergik stomatitda antihistamin

(asiklovir).	dorilar [9].
--------------	--------------

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, stomatitning klinik kechishi yoshga qarab sezilarli farqlarga ega. Bolalarda kasallik qisqa muddatda, ammo og‘ir klinik belgilar bilan o‘tadi, kattalarda esa uzoq davom etadi va surunkali shakllarga moyillik mavjud [10].

Bolalar gigiyena qoidalariga rioya qilmagani va immun tizimning to‘liq shakllanmaganligi tufayli stomatitga ko‘proq chalinadi. Shu bois bolalarda stomatitni oldini olishda og‘iz gigiyenasini o‘rgatish, to‘g‘ri ovqatlantirish va immunitetni mustahkamlash muhimdir [3][5].

Kattalarda stomatitning surunkali shakllari esa ko‘proq ichki organ kasalliklari, stress, noto‘g‘ri ovqatlanish va immunitet pasayishi bilan bog‘liq. Shu sababli davolash jarayonida asosiy sababni bartaraf etish, masalan, qandli diabetni nazorat qilish, vitamin yetishmovchiligini bartaraf etish, qo‘ziqorin infeksiyalarini davolash muhim ahamiyatga ega [6][8].

Klinik amaliyotda stomatitning yosh guruhlari bo‘yicha davolash strategiyalarini moslashtirish yuqori samaradorlikka olib keladi.

Xulosa

1. Stomatit bolalar va kattalarda turlicha klinik xususiyatlarga ega.
2. Bolalarda kasallik ko‘proq o‘tkir shaklda uchraydi va tezroq tuzaladi.
3. Kattalarda surunkali shakllar ustunlik qiladi, qaytalash ehtimoli yuqori.
4. Davolashda yosh omilini hisobga olish, individual yondashuv qo‘llash zarur.
5. Profilaktika choralarda bolalarda gigiyena va immunitetni mustahkamlash, kattalarda esa surunkali kasalliklarni nazorat qilish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Greenberg M.S., Glick M. Burket’s Oral Medicine. 13th Edition. BC Decker Inc., 2021.
2. Scully C. Oral and Maxillofacial Medicine. 4th Edition. Elsevier, 2020.
3. Neville B.W., Damm D.D., Chi A.C., Allen C.M. Oral and Maxillofacial Pathology. 5th Edition. Elsevier, 2022.
4. Patil S., Rao R.S., Majumdar B. "Clinical manifestations and management of stomatitis in children and adults." Journal of Oral Research, 2021.
5. Shulman J.D. "Prevalence of oral mucosal lesions in children and adults in the U.S." Oral Surg Oral Med Oral Pathol, 2019.
6. Arduino P.G., Porter S.R. "Herpes simplex virus type 1 infection: Overview on relevant clinico-pathological features." J Oral Pathol Med, 2019.
7. Woo S.B. Oral Diseases: A Clinical Guide. Wiley-Blackwell, 2021.
8. Samaranayake L. Essential Microbiology for Dentistry. 6th Edition. Elsevier, 2020.
9. Glick M. Textbook of Oral Medicine. Springer, 2021.

10. Scully C., Felix D.H. "Aphthous and other common ulcers." British Dental Journal, 2018.